

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม โทร.๐๔๕-๗๘๙๐๐๗

ที่ ยส ๗๖๘๐๔/..... วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม

เรียน นายกององค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม

ตามท้องที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในที่ผ่านมา องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงามได้รวบรวมข้อมูลและจัดระบบฐานข้อมูลท้องถิ่นได้บางส่วน ทำให้มีแหล่งอ้างอิงหรือแหล่งศึกษาค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้การอนุรักษ์และทำนุบำรุงด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม ในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินพันธกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจัดระบบฐานข้อมูลท้องถิ่น เพื่อให้เป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ ทำนุบำรุง และเผยแพร่มรดกด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติด้วย โดยจะเริ่มดำเนินการการจัดเก็บ/สำรวจ/สอบถาม ในวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุมัติให้ดำเนินการต่อไป

งชื่อ)

(นางสุนงทา วงษ์ศรีแก้ว)

อำนาจการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ความเห็นผู้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

(นางสาวฉลวยจิต ในจิต)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม

ความเห็นนายกององค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม

(✓) อนุมัติ () ไม่อนุมัติ

ร้อยตำรวจ

(ชัยโย คำแสน)

นายกององค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม

โครงการจัดทำฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักการและเหตุผล

การจัดทำฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นอีกหนึ่งในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงยาง ซึ่งมีหน้าที่ในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ที่ผ่านมา องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงยางไม่ได้รวบรวมข้อมูลและ จัดระบบฐานข้อมูลท้องถิ่น ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ไม่มีแหล่งอ้างอิงหรือแหล่งศึกษาค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้การอนุรักษ์และทำนุบำรุงด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงยาง ในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินพันธกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจัดระบบฐานข้อมูลท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ ทำนุบำรุง และเผยแพร่มรดกด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติด้วย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ คลังความรู้ของชุมชน ในด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการส่งเสริม พัฒนา สืบทอด
๒. เพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา อันดีที่บรรพบุรุษของเราได้สั่งสมไว้
๓. เพื่อรวบรวมไว้เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นข้อมูลแก่ผู้สนใจ

เป้าหมาย

ผู้ใหญ่บ้านทั้ง ๑๗ หมู่

เจ้าอาวาสวัดทั้ง ๑๕ วัด

ผู้อำนวยการโรงเรียน ๙ แห่ง

มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศให้ครบทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีดำเนินการ

๑. เขียนโครงการฯ เพื่อขออนุมัติจัดทำโครงการฯ เสนอผู้บริหาร
๒. ประสานผู้นำชุมชนเพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้น
๓. ดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น
๔. จัดทำฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น
๕. ส่งเสริมสนับสนุน อนุรักษ์ พัฒนา และพัฒนาแหล่งข้อมูลในตำบลโพรงยาง
๖. รายงานผลข้อมูลที่ได้สำรวจให้ผู้บริหารทราบ

งบประมาณ

ไม่ใช้งบประมาณ เพราะเป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนตุลาคม ๒๕๖๕-กันยายน ๒๕๖๖

สถานที่ดำเนินการ

๑. หมู่บ้านในเขตตำบลโพนงาม ทั้ง ๑๗ หมู่
๒. โรงเรียนในเขตตำบลโพนงาม ทั้ง ๙ แห่ง
๓. วัดในเขตตำบลโพนงาม ๑๕ วัด

ผู้รับผิดชอบโครงการ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอภูทอกชุมจังหวัดยโสธร
ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม มีข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นรูปธรรม
๒. หน่วยงานมีแหล่งข้อมูลที่สามารถนำมาใช้อ้างอิงในการทำงานได้
๓. ทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และทำนุบำรุงด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

(ลงชื่อ) ผู้เขียนโครงการ

(นางสมณฑา วงษ์ศรีแก้ว)

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ความเห็นผู้เห็นชอบและตรวจสอบโครงการ

(ลงชื่อ) ผู้เห็นชอบโครงการ

(นางสาวฉลวยจิต ในจิต)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม

() อนุมัติ

() ไม่อนุมัติ

ร้อยตำรวจตรี

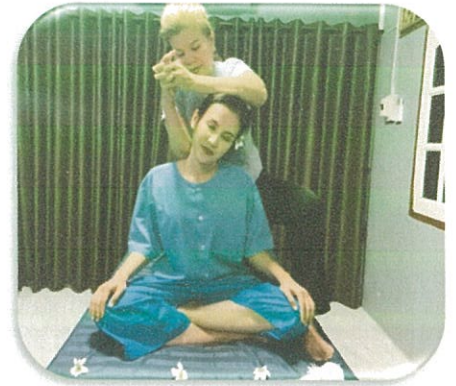
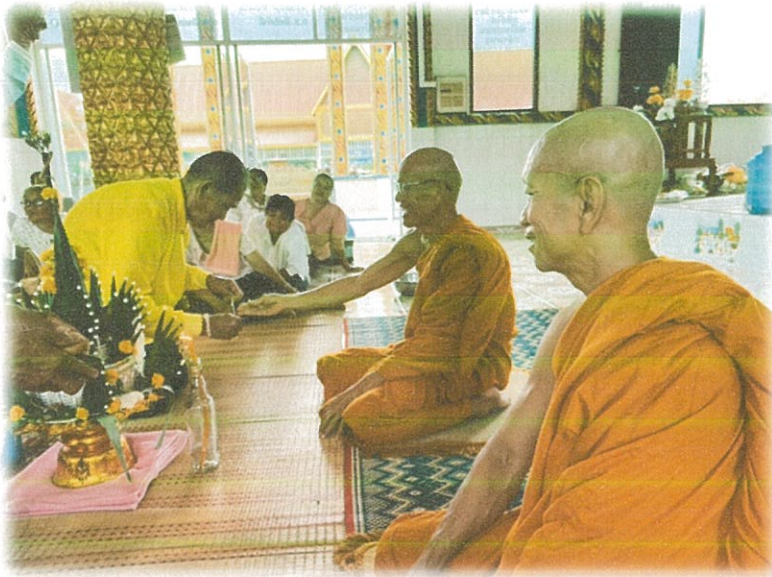
(ชัยโย คำแสน)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม

ผู้อนุมัติ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม
อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและ ของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยภูมิปัญญาไทย มีความสำคัญอย่างยิ่งช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่าง คนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงามได้เล็งเห็นความสำคัญของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้สำรวจบุคคลสำคัญของท้องถิ่นเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านของตำบลโพรงาม เพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมี ประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจาก ชุมชน และเพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงาม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความหมายฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
ด้านเกษตร	๙
ด้านหัตถกรรม	๑๑
ด้านศิลปกรรม	๑๕
ด้านแพทย์แผนไทย	๑๖
ด้านอาหาร	๑๗
ตารางฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๘

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ (๑) อนุรักษ์ฟื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงาม ของท้องถิ่นและของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ ประชาชนชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการด าเนินการด้วยภูมิปัญญาไทย มี ความสำคัญอย่างยิ่งช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมค าสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับ สังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์กรการบริหารส่วนตำบลโพรงน้ำม ได้เล็งเห็น ความสำคัญของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงได้จัดทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อสืบสานอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่ สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิมี ความหมายว่าพื้นชั้น พื้นเพปัญหาความหมายความว่าความรอบรู้ความรู้ทั่วความฉลาดเกิด แต่การเรียนรู้และคิดว่ามี ปัญญาหมายถึงพื้น ความรู้ความสามารถภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงความสามารถในการใช้พื้นความรู้สร้างสรรค์ งานเพื่อพัฒนา และดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิหมายความว่า พื้น ชั้น พื้นเพ

ปัญญา หมายถึงความว่า ความรอบรู้ความรู้ทั่วไป ความฉลาดเกิดแต่การเรียนรู้และคิด

ภูมิปัญญา หมายถึงความว่า พื้นความรู้ความสามารถ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงความว่า ความสามารถในการใช้พื้นความรู้สร้างสรรค์งานเพื่อพัฒนา และดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

การถ่ายทอดความรู้หรือการสอน หมายถึงความว่า บอกวิชาความรู้ให้แสดงเข้าใจโดยวิธีบอกหรือ ท าให้ เห็นเป็นตัวอย่างเพื่อให้รู้ตัว

จากการศึกษาความหมายที่ผู้เชี่ยวชาญนักวิชาการต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมค วามว่าภูมิปัญญา ภูมิปัญญา พื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย สามารถรวบรวมได้ดังนี้

๑) ภูมิปัญญา ค วามว่าภูมิปัญญาตรงกับค ศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom ซึ่งมีความหมายว่า ความรู้ ความสามารถความเชื่อความสามารถทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์

สรุปได้ว่าภูมิปัญญาหมายถึงความรู้ความคิดความสามารถที่เป็นผลมาจากการใช้ความคิด และ สติปัญญาในการปรับตัวและด ารงชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นเรียนรู้และสะสมมาเป็นระยะเวลาอันสามารถใช้หรือปรับเปลี่ยนมาสร้างประโยชน์และ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมภูมิปัญญาอาจเกิดจากประสบการณ์ของกลุ่มชน ในชุมชน จากภายนอกชุมชนและ / หรือผลิตใหม่หรือผลิตขึ้นมาก็ได้

๒) ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนให้ความหมาย ของภูมิ ปัญญาชาวบ้านว่าเป็นความรู้ของชาวบ้านที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดของแต่ละ คนซึ่ง ได้เรียนรู้จากพ่อแม่ปู่ย่าตายายญาติพี่น้องและผู้ที่มีความรู้ในชุมชนความรู้เหล่านี้เกี่ยวข้องการด าเนินชีวิต เป็น แนวทางหลักเกณฑ์มีวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวความสัมพันธ์กับผู้ ล่วงลับไป แล้วกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และกับธรรมชาติความรู้ที่สั่งสมมา แต่บรรพบุรุษสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คน อีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับปรุงประยุกต์และเปลี่ยนแปลงจนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตาม สภาพการณ์ทาง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม สรุปได้ว่าภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึงรากฐานความรู้ของชาวบ้านที่สร้างขึ้นจาก ประสบการณ์ และความรอบรู้รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและที่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ให้เข้ากับ สภาพการณ์ทางแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

๓) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๖ ได้ให้ความหมายของคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้โดยแยกให้ความหมายของคำว่าภูมิปัญญาว่าหมายถึงพื้นความรู้ความสามารถและคำว่าท้องถิ่นว่าหมายถึงท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะดังนั้น คำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงหมายถึงพื้นความรู้ความสามารถของท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง

สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้กล่าวไว้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจาก ประสบการณ์ของชีวิตสังคมและในสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันและถ่ายทอดสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรม การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจึงต้องใช้ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้วฟื้นฟูประยุกต์เสริมสร้างสิ่งใหม่บนรากฐาน สิ่งเก่าที่ค้นพบนั้นนักฟื้นฟูนักประยุกต์และนักประดิษฐ์คิดค้นทางวัฒนธรรมพื้นบ้านเหล่านี้มีชื่อเรียกในเวลา ต่อมาว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” หรือ “ผู้รู้ชาวบ้านและสติปัญญาที่

นำมาใช้ในการสร้างสรรค์นี้เรียกว่า “ ภูมิปัญญาชาวบ้าน” หรือ “ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาหลักสูตรกรมวิชาการกล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านคือความรู้ ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษาสังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึก มาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่องความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมชุมชน และในตัวของผู้รู้เองหากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักเกิดการยอมรับถ่ายทอดและพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

สรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงองค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมความรู้และประสบการณ์ ของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนเป็นวิถีชีวิตมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและ มีความหมายเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนในท้องถิ่น

๔) ภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom) เป็นผลของประสบการณ์สั่งสมของคนที่ยังเรียนรู้จาก ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มชนเดียวกันและระหว่างกลุ่มชุมชนหลาย ๆ ชาติพันธุ์รวมไปถึงโลก ทักษะที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติภูมิปัญญาเหล่านี้เคยเอื้ออานวยให้คนไทยแก้ปัญหาได้ดี ารงอยู่และสร้างสรรค์ อารยธรรมของเราเองได้อย่างมีดุลยภาพกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะในระดับพื้นฐานหรือระดับชาวบ้านภูมิ ปัญญาในแผ่นดินนี้มีได้เกิดขึ้นเป็นเอกเทศ แต่ส่วนแลกเปลี่ยนเพิ่มและปรับให้ภูมิปัญญาจากอารยธรรมอื่น ตลอดมา

สรุปได้ว่าภูมิปัญญาไทยหมายถึงองค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยในด้านต่าง ๆ ที่เกิดจากการสะสมเลือกสรรและพัฒนาปรับปรุงอย่างมีระเบียบแบบแผนและมีรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับและ ได้รับการถ่ายทอดกันมาในสังคมเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกัน

ตารางเปรียบเทียบภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาไทย

ประเภทภูมิปัญญา	ลักษณะที่เหมือนกัน	ลักษณะที่แตกต่างกัน
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	เป็นองค์ความรู้และวิธีการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจซึ่งได้สืบ ทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน	เป็นองค์ความรู้และความสามารถ ในระดับบุคคลหรือระดับท้องถิ่นซึ่ง มีขอบเขต จำกัดในแต่ละท้องถิ่น เช่นภาษาอีสาน ผ้าไหมแกงไตปลา หนังตะลุง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ฯลฯ

ภูมิปัญญาไทย		เป็นองค์ความรู้และความสามารถ โดยส่วนรวมเป็นที่ ยอมรับใน ระดับชาติเช่น ภาษาไทย มวยไทย ต้มยำกุ้ง เป็นภูมิปัญญาไทย ฯลฯ
--------------	--	---

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าภูมิปัญญาเป็นความรู้ความสามารถและวิธีการที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ ที่สั่งสมไว้ในการปรับตัวและด ารงชีพในระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาสืบสานกันมาภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นความรู้ความสามารถและวิธีการปฏิบัติของ ชาวบ้านที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาในการด าเนินชีวิตประจ าววันซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันหากวิธีการนั้นเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่นและมีการน าไปปฏิบัติกันอย่าง แพร่หลาย ชุมชนก็จะเรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” แต่ถ้าได้รับการยอมรับในระดับชาติก็จะขยายกว้างเป็น “ภูมิปัญญาไทย”

จากความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปลักษณะสำคัญของภูมิปัญญา ท้องถิ่นได้ 6 ประการ

1. มีความเป็นท้องถิ่นที่มีรากฐานอยู่ในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง
2. เป็นความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในบุคคลที่ใช้ความรู้ันั้น
3. มีการถ่ายทอดผ่านการบอกเล่าและถ่ายทอดทางวัฒนธรรมไม่ค่อยมีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
4. เป็นความรู้ที่มาจากการลงมือทำและประสบการณ์มากกว่าเป็นความรู้จากทฤษฎี
5. มีรากฐานในโลกทัศน์ทางศาสนาความสำคัญด้านจิตวิญญาณและค่านิยมของชุมชนในสังคม
6. เป็นความมองครวมความสมดุลของร่างกายและจิตวิญญาณและมีความสำคัญในการดำรงชีวิต

ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทย พอสรุปได้ ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาไทยช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นพระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้ภูมิปัญญาในการ สร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นของประเทศมาโดยตลอดตั้งแต่สุโขทัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชพระองค์ทรง ปกครอง ประชาชนด้วยพระเมตตาแบบพ่อปกครองลูกผู้ใดประสบความเดือดร้อนก็สามารถดิระหังง้างความ เดือดร้อน ขอรับพระราชทานความช่วยเหลือทำให้ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อพระองค์ต่อรุ่งเรืองให้เป็นปึก แผ่น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตรรัชกาลที่ ๙ พระองค์ ทรงใช้ ภูมิปัญญาสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศทางการเมืองภายในประเทศจนรอดพ้นภัยพิบัติหลายครั้งด้าน การเกษตรพระองค์ทรงพระราชทานทฤษฎีใหม่ให้แก่พสกนิกรด้านการเกษตรแบบสมดุลและยั่งยืนฟื้นฟู สภาพแวดล้อม ยังความสงบร่มเย็นคืนกลับมายังประชาชน

๒. สร้างความภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิคนไทยในอดีตมีความสามารถเป็นที่ปรากฏใน ประวัติศาสตร์จำนวนมากเป็นที่ยอมรับของนานาชาติเช่น นายขนมต้มเป็นนักมวยที่มีฝีมือเก่งในการ ใช้อวัยวะทุกส่วน แม้มวยไทยสามารถชกมวยไทยจนชนะพม่าได้ถึงเก้าคนสิบคนในคราวเดียวกันซึ่งใน ปัจจุบันมวยไทยถือเป็นภูมิปัญญาด้านศิลปะการป้องกันตัวชั้นเยี่ยม นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาด้านอาหาร อาหารไทยเป็นอาหารที่มีความหลากหลายในรสชาติทั้งอาหาร คาวหวานปรุงง่ายอร่อยถูกปากทั้งชาวไทย

และชาวต่างประเทศพืชที่ใช้ปรุงอาหารส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและราคาถูกพืชที่ใช้เป็นส่วนประกอบที่เป็นพืชสมุนไพรเช่นตะไคร้จึงข่ากระชายใบใบ โหระพาใบกะเพรา เป็นต้น

๓. ความสามารถปรับปรุงประยุกต์หลักค สอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสมคนไทยยอมรับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่โดยน าหลักธรรมค สอนทางศาสนามาใช้ในวิถีชีวิตได้อย่าง เหมาะสมท าให้คนไทยเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ประนีประนอมรักสงบใจเย็นมีความอดทนให้อภัย สำนึกผิดด รางชีวิตอย่างเรียบง่ายปกติสุขท าให้คนในชุมชนพึ่งพากันได้ทั้งหมดนี้สืบเนื่องจากหลักธรรมค สอนพระพุทธศาสนาเป็นการใช้ภูมิปัญญาในการประยุกต์พระพุทธศาสนาวัน

๔. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนภูมิปัญญาไทยมีความ เด่นชัดในการยอมรับนับถือและให้ความสำคัญแก่คนสังคมและธรรมชาติอย่างยังมีเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นได้อย่าง ชัดเจนมากมายเช่นประเพณีสิบสองเดือนเป็นการแสดงความเคารพขอพรเป็นวันแห่งครอบครัวเครือญาติพี่น้องได้พบปะกันด้วยความอบอุ่นส่วนประเพณีลอยกระทงคุณค่าอยู่การบูชาและเคารพบุญคุณของน้ำที่หล่อ เลี้ยงชีวิตของคนพืชสัตว์ซึ่งใช้น้ำทั้งการบริโภคและอุปโภคในรักษาป่าให้ต้นน้ำลำธารได้ประยุกต์ให้ประเพณี การบวชป่าเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ธรรมชาติสภาพแวดล้อมความอุดมสมบูรณ์แก่ต้นน้ำลำธารพลิกฟื้นกลับคืนมาได้ อาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลักของคนไทยที่ค านึงความสมดุลของคนสังคมและธรรมชาติ แต่น้อยพ้ออยู่พ้อกัน เมื่อเหลือกินก็แจกญาติพี่น้องเพื่อนบ้านใกล้เคียงนอกจากนี้ยังน าไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งของอย่างอื่นที่ตนไม่มีเมื่อ เหลือใช้จริง ๆ จึงจะขายอาจกล่าวได้เป็นการเกษตรแบบ “กิน-แจก-แลก-ขายท าให้คนในสังคมได้ช่วยเหลือ เกื้อกูลแบ่งปันกันเคารพนับถือกันเป็นญาติกันทั้งหมู่บ้านจึงอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีสัมพันธ์กันแนบแน่น ธรรมชาติไม่ถูกท าลายไปมากเนื่องจากท าพพอกินไม่โลภและท าลายมากเหมือนปัจจุบันถือเป็นภูมิปัญญาที่ สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติให้อยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

๕. เปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามยุคสมัยแม้กาลเวลาจะเปลี่ยนไปอย่างไรความรู้สมัยใหม่จะหลั่งเข้ามา มาก แต่ภูมิปัญญาไทยก็สามารถปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมกับยุคสมัยเช่นการรู้จักน าเครื่องยนต์มาติดตั้งกับเรือใบใบพัดเป็นทางสามารถวิ่งได้เร็วขึ้นเรียกว่า “ เรือหางยาว” การรู้จักท การเกษตรแบบผสมผสานพลิกฟื้น ธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์คืนแทนสภาพป่าที่ถูกตัดท าลายไปการรู้จักใช้ภูมิปัญญาออมเงินสะสมทุนตามแบบ สมัยใหม่ให้สมาชิกกู้ยืมปลดหนี้สินและจัดสวัสดิการแก่สมาชิกจนชุมชนมีความมั่นคงเข้มแข็งสามารถช่วย ตนเองได้หลายร้อยหมู่บ้านทั่วประเทศและการสร้าง “ อุทยาน ” ขึ้นเป็นปะการังเทียมให้ปลาอาศัยวางไข่แพร่ พันธุ์และเจริญเติบโตขยายจำนวนมากดั้งเดิมถือเป็นการใช้ภูมิปัญญาปรับปรุงประยุกต์ใช้ได้ตามยุคตามสมัย

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. ภูมิปัญญาหรือความรู้ส่วนที่เรียกว่า “ ยาไส้ ” ซึ่งเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจเรื่องของปาก ท้องเป็นสิ่งที่ถูกน าไปแสวงหาผลประโยชน์หรือที่ผู้คน น าเป็นตัวเงินโดยง่ายจึงจ าเป็นต้องหวงแหนมีการจด ลิขสิทธิ์สิทธิบัตรทางปัญญา

๒. ภูมิปัญญาหรือความรู้ส่วนที่เรียกว่า “ ยาใจ ” ซึ่งความรู้ที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยกับใครกลับช่วยให้สังคม มีความเอื้ออาทรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อความผาสุกของคนในสังคม

ประการ แก้ววรรณ ได้สังเคราะห์ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น ๒ ประเภทดังนี้

๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากสติปัญญา ของชาวบ้านเป็นศักยภาพหรือความสามารถในการแก้ไขปัญหาการด นินชีวิตและการประกอบอาชีพของ ชาวบ้านให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเป็นองค์ความรู้ความสามารถของชาวบ้านที่คิดค้นสิ่งสมสืบทอด ปรับปรุงพัฒนาเป็นศักยภาพหรือความสามารถในเชิงสร้างสรรค์เป็นการสร้างความรู้ใหม่สร้างปัญญา

ตอบสนองความจ เป็นความต้องการของชุมชนท้องถิ่นตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยรวมท ให้เกิดการพัฒนายั่งยืนและมั่นคง การจำแนกตามแหล่งถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ จำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแหล่งถ่ายทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น ๓ ประเภทดังนี้

๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทบุคคล กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งบุคคลที่ ท หน้าที่เป็นผู้ น ในเรื่องพิธีกรรมสำคัญของท้องถิ่นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการประดิษฐ์ และการเกษตรกรรมโดยบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นผู้ริเริ่มหรือเป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น เช่นครุภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้านพระภิกษุผู้ น าชุมชนผู้รู้พ่อแม่แม่เฒ่า ฯลฯ

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทสถานที่ ครอบคลุมสถานที่ที่มีความสำคัญกับท้องถิ่นในด้าน ประวัติศาสตร์ศาสนาพิธีกรรมสถานที่ทางธรรมชาติสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแหล่งเพาะปลูกตาม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทั้งที่เป็นบุคคลหน่วยราชการ และองค์กรเอกชน

๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทวัสดุอุปกรณ์ครอบคลุมวัสดุอุปกรณ์ที่ ท หน้าที่ถ่ายทอดความรู้ใน รูปแบบของสิ่งสิ่งพิมพ์สื่อของจริงและของจำลองที่ใช้ น าสเนอความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญา ท้องถิ่นมีมากมายหลายแขนง แต่มักจะถูกมองว่าล้าหลังคนบางกลุ่มจึงไม่ค่อยให้ความนิยมและสืบสานกันมาก นักส่วนใหญ่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นมักสืบทอดบอกกล่าวกันเป็นการภายในเช่นสูตรท อาหารหรือต ารับตารา ต่าง ท ำให้ไม่เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปอาจจำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น ๑๐ ลักษณะได้ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาภูมิปัญญา ประเภทนี้จะมีลักษณะแตกต่างกัน ไป ในแต่ละท้องถิ่นเนื่องจากมีพื้นฐานทางความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกันสำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยซึ่ง เกี่ยวกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาเป็นหลักนั้นได้มีส่วนสร้างสรรค์สังคมโดยการผสมผสานกับความเชื่อ ดั้งเดิมจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม เนื่องจากประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ตั้งาม ที่ คนไทยในท้องถิ่นสร้างขึ้นมาโดยเฉพาะเป็นการเพิ่มขวัญก ลังใจในสังคมภูมิปัญญาประเภทนี้จึงมีความสำคัญ ต่อการต ำเนินชีวิตในสังคมเป็นอย่างมากดังจะเห็นได้จากประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญ ๆ ในประเทศไทยล้วน เกี่ยวข้องกับการต ำเนินชีวิตของคนในสังคมแทบทั้งสิ้น

๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะประเภทต่าง ๆ โดยการ น ำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจ ำวันหลังจากนั้นได้สืบทอดการพัฒนาอย่างไม่ขาดสายกลายเป็น ศิลปะที่มีลักษณะที่มีคุณค่าเฉพาะถิ่น

๔. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน นอกจากมนุษย์จะน ำอาหารมาบริโภคเพื่อ ความอยู่รอดแล้วมนุษย์ยังได้ น ำเทคนิคการถนอมอาหารและการปรุงอาหารมาใช้เพื่อให้อาหารที่มีมากเกินไป ความต้องการสามารถเก็บไว้บริโภคได้เป็นเวลานานซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญต่อการ ต ำรงชีวิตนอกจากนี้ยังนำผักพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ มาบริโภคได้อีกด้วย

๕. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน การละเล่นถือว่าเป็นการเอนคลายโดยเฉพาะใน วย เด็กซึ่งชอบความสนุกสนานเพลิดเพลินภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์ในการเล่นที่ ประดิษฐ์มาจากธรรมชาติซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมอย่างกลมกลืน

๖. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลายซึ่งเกิดจากการ สร้างสรรค์ของแต่ละภาคเราสามารถพบหลักฐานจากร่องรอยของศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏกระจายตัวอยู่ กระจายตัวอยู่ทั่วไปเช่นสถาปัตยกรรมประติมากรรมจิตรกรรมเป็นต้นซึ่งแสดงให้เห็นถึงเทคนิคความคิดความ ของบรรพชนได้เป็นอย่างดี

๗. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภูมิปัญญา ประเภทนี้ส่วนมากจะแสดงออกถึงความ สนุกสนานและยังเป็นคติสอนใจสำหรับคนในสังคมซึ่งมีส่วนแตกต่างกันออกไปตามโลกทัศน์ของคนในภาค ต่างๆ

๘. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและต รารายพื้นบ้านภูมิปัญญา ประเภทนี้เกิดจากการสั่ง สม ประสบการณ์ของคนในอดีตและถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะถือว่าเป็น ปัจจัยซึ่งมีความจ าเป็นสำหรับมนุษย์หากได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยประโยชน์ทางเศรษฐกิจและ สังคมในอนาคตได้

๙. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน เทคโนโลยีและสิ่งของเครื่องใช้ ต่าง ๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละภาคนั้นถือเป็นประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมชั้นเยี่ยมซึ่งปัจจุบัน ยังไม่ได้รับความสนใจในการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาประเภทนี้เท่าที่ควรหากมีการเรียนรู้และสืบทอด ความคิดเกี่ยวกับการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมให้แก่เยาวชนจะเป็นการรักษาภูมิปัญญาของบรรพชนได้อีก ทางหนึ่ง

๑๐. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเนื่องจากไทยมี อาชีพ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนาทำไร่จึงทำให้เกิดภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและ พิธีกรรมใน การด ารงชีวิตเพื่อแก้ปัญหาหรืออ่อนวอนให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูกและเพื่อเพิ่ม ผลิตผลทาง การเกษตรดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมเกี่ยวกับเกษตรกรรมทั่วทุกภูมิภาคของไทย คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้แบ่งสาขาหรือประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๑๓ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึงความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้าน การเกษตรกับเทคโนโลยีโดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิมซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้เช่นการ ทาเกษตรแบบผสมผสานการแก้ปัญหาด้านการตลาดการแก้ปัญหาด้านการผลิตการแก้ไขโรคและ แมลงและการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตรเป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึงการรู้จักประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อชะลอการนำเข้าตลาดเพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่าง ปลอดภัยประหยัดและเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ตลอด ทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรมเช่นการรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสีกลุ่ม หัตถกรรมเป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึงความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนใน ชุมชนโดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม หมายถึงความสามารถเกี่ยวกับจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งอนุรักษ์การพัฒนาและใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนธุรกิจชุมชน หมายถึงการจัดการด้านสมทบและบริการกองทุนในการประกันคุณภาพ ชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

๖. สาขาศิลปกรรม หมายถึงผู้ที่มีความรู้ความสามารถประสบการณ์มีผลงานโดดเด่นเรื่องต่อไปนี้

๖.๑ ด้านจิตรกรรม คือการวาดภาพฝาผนังการเขียนภาพลงผ้าหน้าผากการสักลาย ฯลฯ

๖.๒ ด้านประติมากรรมคือผู้มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์และมีฝีมือในการปั้นแกะสลักการ หล่อเช่นหล่อพระพุทธรูปปั้นโองสลักลวดลายประดับต้นเทียนสิ่งก่อสร้าง ฯลฯ

๖.๓ ด้านสถาปัตยกรรมคือผู้ที่มีความรู้ความสามารถประสบการณ์เรื่องก่อสร้างอาคารบ้านเรือน โบสถ์ศาลาศาลพระภูมิ ฯลฯ

๖.๔ ด้านหัตถกรรม (งานช่างฝีมือ) คือผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีผลงานในสิ่งท วมือเช่นเครื่องจัก สาน

๖.๕ ด้านงานประดิษฐ์คือผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ด้านการจัดทำผลงานเลียนแบบ ธรรมชาติเช่นการประดิษฐ์ดอกไม้บายศรีการแต่งลวดลายบนแผ่นผ้า ฯลฯ

๖.๖ ด้านดนตรีนาฏศิลป์และการเล่นพื้นบ้าน คือผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการ เล่นดนตรีการขับสากการฟ้อน รากการคิดวิธีการเล่นพื้นบ้านหมอลำ การเล่นลิเก

๗. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึงความสามารถในการบริหารจัดการ ำเนินงานขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนาและบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรเช่นการจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น

๘. สาขาภาษาและวรรณกรรมหมายถึงความสามารถในการผลิตผลงานเกี่ยวกับภาษาทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณภาษาไทยและการใช้ภาษาตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๙. สาขาศาสนาและประเพณีหมายถึงความสามารถในการประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมค าสอนทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่นการถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนาการบวชป่าการประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีข้าว เป็นต้น

๑๐. สาขากองทุนและสวัสดิการหมายถึงการจัดการด้านสมทบและบริการกองทุนในการประกันคุณภาพชีวิตของตนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

๑๑. สาขาการศึกษาหมายถึงความสามารถการถ่ายทอดการอบรมเลี้ยงดูการบ่มเพาะการสั่งสอนการสร้างสื่อและอุปกรณ์การวัดความสำเร็จ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลโพนงาม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

ด้านการเกษตรกรรม

ชื่อ นางวิสัย แสงพล

ที่อยู่ ๒๑ หมู่ที่ ๑๒ บ้านคำไหล ตำบลโพนงาม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

วันเดือนปีเกิด ๕ ตุลาคม ๒๕๒๑

อายุ ๔๕

ทำเกษตรแบบผสมผสานไม่มีคำจำกัดความ เพราะสามารถแตกแขนงออกได้หลายแบบ ไม่มีการเจาะจงชนิดของพืชที่สามารถปลูกแต่การทำเกษตรแบบผสมผสานนี้นั้น ภายในแปลงปลูกควรมีพืชพันธ์นานาชนิด มีความร่มรื่น เย็นสบาย เพื่อให้ พืชหลายชนิดมีการเอื้อเพื่อต่อกันได้มากที่สุดโดยส่วนใหญ่แล้วพืชพันธ์ที่พบภายในสวน มีทั้งไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผักสมุนไพร ผัก พื้นบ้าน ผักป่า ผักสวนครัว และอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกอย่าง รวมทั้ง แปลงดอกไม้ แปลงข้าว การเลี้ยงปลาใน นาข้าว การเพาะพันธ์ปลา ใน บ่อปลา เรียกได้ว่าเป็นการผสมผสานทุกสิ่งทุกอย่าง ในพื้นที่จำกัด ๑-๒ ไร่ได้อย่างลงตัว และที่สำคัญสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

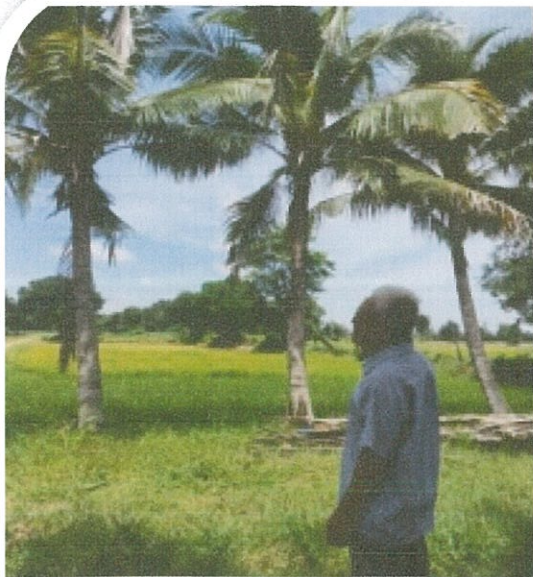

ด้านการเกษตรกรรม เกษตรอินทรีย์

ชื่อ นาย นาย จันทรงาม

ที่อยู่ ๖๒ หมู่ที่ ๑๒ บ้านคำไหล ตำบลโพนงาม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

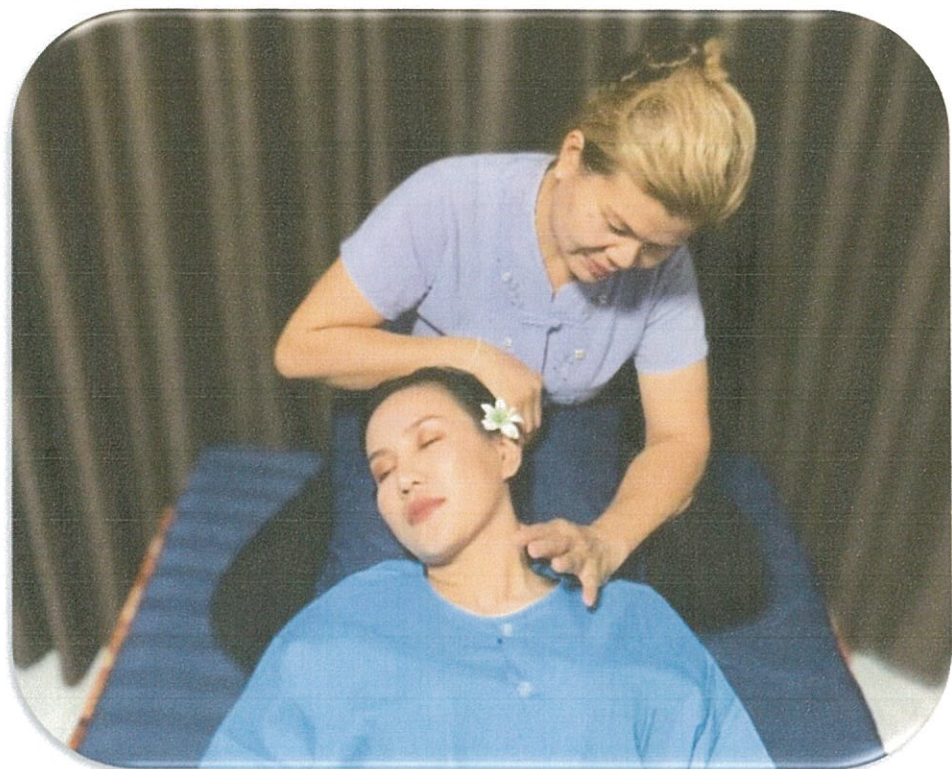
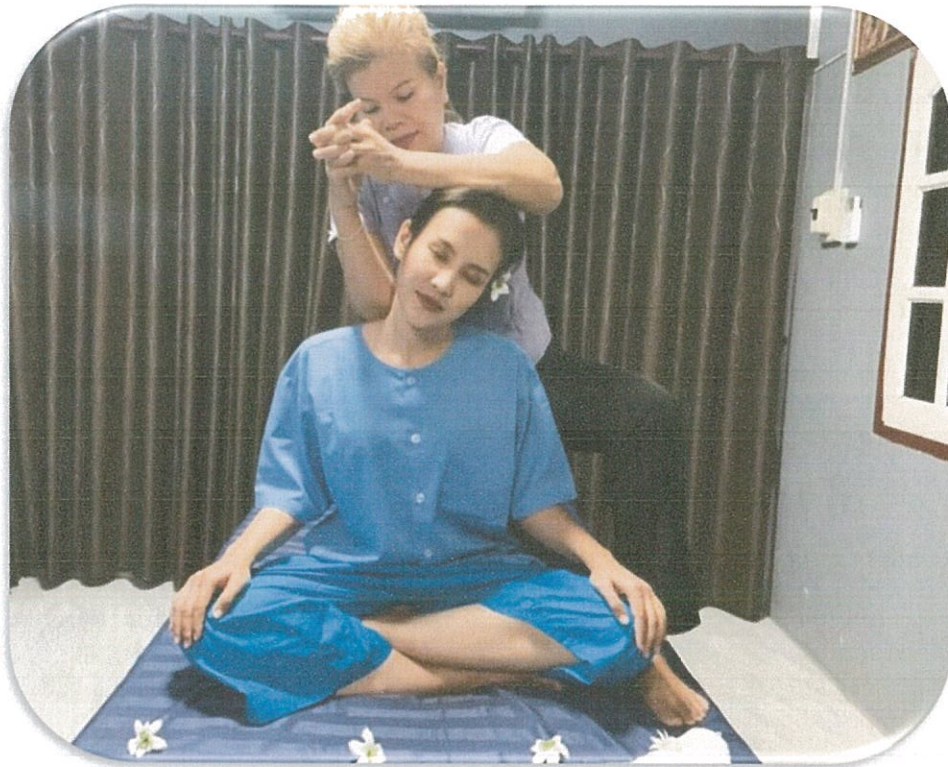
การเกษตรที่มีการเพาะปลูกพืชหรือ การเลี้ยงสัตว์ต่างๆ ชนิดอยู่ในพื้นที่เดียวกันภายใต้การเกื้อกูล ประโยชน์ต่อกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ สูงสุด โดยอาศัยหลักการอยู่ร่วมกันระหว่างพืช สัตว์และ สิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันอาจจะอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพืชกับพืช พืชกับสัตว์ หรือสัตว์กับสัตว์ก็ได้ ระบบการเกษตรผสมผสานจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีการวางรูปแบบและดำเนินการโดยให้ความสำคัญ ต่อกิจกรรมแต่ละชนิดอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตร

ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อ นางสาวดอกไม้ แสงพล อยู่บ้านเลขที่ ๒๑๓ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลโพนงาม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

การนวดไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีมาแต่โบราณ เกิดจากสัญชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวด เมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเองหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บีบวดบริเวณดังกล่าว ทำให้อาการปวดเมื่อยลดลง เริ่มแรก ๆ ก็เป็นไป โดยมีได้ตั้งใจ ต่อมาเริ่มสังเกตเห็นผลของการบีบวดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผลจึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็น ความรู้ที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จน สามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวด จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและโรคบางอย่าง

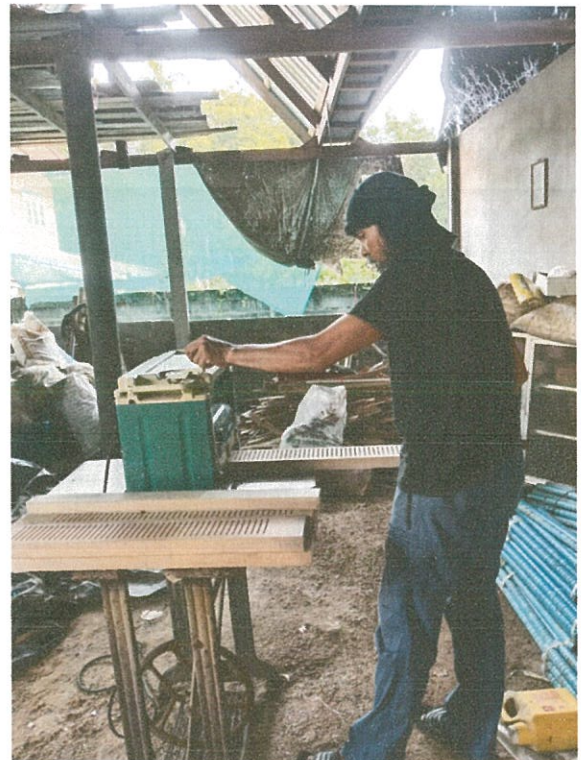

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ชื่อ นายบุญมา ศรีจันทร์ อยู่บ้านเลขที่ ๑๗๕ หมู่ที่ ๑๐ ต.โพนงาม อําเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

หัตถกรรมเครื่องจักสานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึง ปัจจุบัน หัตถกรรมเครื่องจักสานเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาอันเฉลียวฉลาดของคนในท้องถิ่น ที่ใช้ภูมิปัญญา สามารถนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์ทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีประโยชน์ในการดำรงชีวิต

จะเห็นได้ว่าหัตถกรรมเครื่องจักสานมีมานานแล้วและได้มีการพัฒนามาตลอดเวลาโดยอาศัยการถ่ายทอดความรู้หนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง การดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้เอาความรู้หนังสือมาเกี่ยวข้อง การเรียนรู้ ต่างๆ อาศัยวิธีการฝึกหัดและบอกเล่าซึ่งไม่เป็นระบบในการบันทึก สะท้อนให้เห็นการเรียนรู้ ความรู้ที่สะสมที่สืบทอดกันมา จากอดีตมาถึงปัจจุบันหรือที่เรียกกันว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น กระบวนการถ่ายทอดความรู้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำภูมิปัญญา ท้องถิ่นนั้นคงอยู่ต่อเนื่องและยั่งยืน

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ชื่อนายชู ทองเฟื่อง อยู่บ้านเลขที่ ๑๒๕ หมู่ ๑๗ ต.โพนงาม อ.กุดชุม จ.ยโสธร มาจากสืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยที่ได้รับการบวชเรียน และเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ได้ฝึกการสวดมนต์ รวมไปถึง การสวดคำภาษาบาลี ติดตามการทำขวัญสะเดาะเคราะห์ ปิดเป่าสิ่งอัปมงคล และช่วยให้จิตใจของผู้ที่เศร้าหมองจำอุสรรค ต่างๆ ดีขึ้น โดยต้องใช้คาถาที่จำเรียนมา ท่องบทสวดพิธี ศึกษาพิธีกรรม มาตลอด จนปัจจุบัน

3.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรอกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นลงในระบบข้อมูลกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (INFO) และปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

<https://info.dla.go.th/social/cultureInfo.do>

The screenshot shows the DLA INFO64 web application interface. The main menu on the left includes options like 'ด้านที่ 1 สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม', 'ด้านที่ 2 นวัตกรรมและการศึกษา', 'ด้านที่ 3 สาธารณภัย', 'ด้านที่ 4 โครงสร้างพื้นฐาน', 'ด้านที่ 5 การบริหารจัดการน้ำ', 'ด้านที่ 6 การจัดการภายในและธรรมาภิบาล', and 'ด้านที่ 7 สังคม ศาสนา วัฒนธรรม'. The current view is 'ด้านที่ 7 สังคม ศาสนา วัฒนธรรม'. The search results show a table with columns: ลำดับ, จังหวัด, อำเภอ, อปท., ชื่อ, ภาษา, ศิลปะ, วัฒนธรรม, and ภูมิปัญญาท้องถิ่น. The results are filtered for 'จังหวัด ยโสธร' and 'อำเภอ กุดชุม'. The table shows one result with 'ลำดับ' 11, 'ชื่อ' 'จักรสาน', and 'วัฒนธรรม' 'จักสาน'. There are buttons for 'เพิ่มข้อมูล' and 'ออกรายงาน'.

The screenshot shows the DLA INFO64 web application interface displaying a list of 10 cultural heritage items. The main menu on the left is the same as in the previous screenshot. The search results are filtered for 'จังหวัด ยโสธร' and 'อำเภอ กุดชุม'. The table shows 10 items with columns: ลำดับ, จังหวัด, อำเภอ, อปท., ชื่อ, ภาษา, ศิลปะ, วัฒนธรรม, and ภูมิปัญญาท้องถิ่น. The items are numbered 1 through 10. There are buttons for 'เพิ่มข้อมูล' and 'ออกรายงาน'.

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ	อปท.	ชื่อ	ภาษา	ศิลปะ	วัฒนธรรม	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
1	ยโสธร	กุดชุม	อบต.โพรงยาง	โครงการวันผู้สูงอายุ ประจำปี 2567				
2	ยโสธร	กุดชุม	อบต.โพรงยาง	จักสาน				
3	ยโสธร	กุดชุม	อบต.โพรงยาง	หมอลำดงอาสา				
4	ยโสธร	กุดชุม	อบต.โพรงยาง	ร้องเพลง				
5	ยโสธร	กุดชุม	อบต.โพรงยาง	ศิลปะ				
6	ยโสธร	กุดชุม	อบต.โพรงยาง	พิธีกรรมทางศาสนา(สู่ยวง)				
7	ยโสธร	กุดชุม	อบต.โพรงยาง	หมอลำ หมอลำแคน				
8	ยโสธร	กุดชุม	อบต.โพรงยาง	หมอลำกลอน				
9	ยโสธร	กุดชุม	อบต.โพรงยาง	วัฒนธรรม				
10	ยโสธร	กุดชุม	อบต.โพรงยาง	พิธีกรรมทางศาสนา				